

ОСНОВНЫЕ ТЕХНИКИ ЛИТОГРАФИИ

Оксана Стратийчук

Аннотация. В статье описаны основные техники литографии и даны рекомендации по их практическому исполнению.

Ключевые слова: литография, литографский пресс, плоская печать, гра-
вюра на камне, тушь, карандаш.

MAIN LITHOGRAPHY TECHNIQUES

Oksana Stratiychuk

Annotation. The article describes main lithography techniques and provides advice on the practical accomplishment of these techniques.

Key words: lithography, lithographic press, transfer print, planographic printing, engraving on stone, litho-pen drawing, litho pencil drawing.

УДК 81'243:378.147

Вікторія Скрибка

викладач кафедри іноземних мов НАОМА

Особенности професійно-орієнтованого навчання іноземної мови у мистецьких вузах

Анотація. У статті розглянуто сучасні методи професійно-орієнтованого навчання іноземної мови та їхнє значення, важливість та практичне застосування на прикладі викладання іноземної мови у творчому вузі.

Ключові слова: професійно-орієнтоване навчання, іноземна мова, навчальний процес, методи викладання, студенти творчих вузів.

На початку XXI ст. стала очевидною необхідність серйозної модернізації української освіти. Процеси, що відбуваються у світовій соціально-економічній системі, спричинили зміну парадигми освіти. З'явилася нагальна потреба по-новому поглянути на процес викладання взагалі й на викладання іноземної мови зокрема, оскільки головна мета сьогоденної вищої освіти – розвивати творчу особистість, здатну активно діяти у професійній та соціальній сферах. Глобальні зміни в політичній, економічній, культурній та інших царинах життя суспільства істотно впливають на підготовку фахівців різних галузей.

Сьогодні сучасному молодому фахівцеві для успішної професійної діяльності в новому, інформаційному суспільстві необхідні такі професійні й особистісні якості, як уміння професійно підходити до вирішення завдань і проблем, володіння графічними та комп'ютерними навичками, вміння виявляти пріоритетні завдання, здатність до творчого професійного саморозвитку.

Слід наголосити на зростанні ролі гуманітарних предметів – зокрема, іноземної мови – у професійній підготовці фахівця з метою формування і розвитку у нього комунікативної компетентності як необхідної складової глобальної стратегії особистісного та професійного становлення і розвитку індивіда.

Іноземна мова є невід’ємним елементом професійної підготовки майбутнього фахівця. Тому особливо актуальним стає професійно-орієнтований підхід у викладанні іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Державний освітній стандарт вищої освіти вимагає урахування професійної специфіки при вивченні іноземної мови, націленості цього процесу на реалізацію завдань майбутньої професійної діяльності випускників. З огляду на цю обставину особливої актуальності набуває професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови у вузах – цей підхід передбачає формування у студентів здатності до спілкування в конкретних професійних та ділових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення. Саме в цьому й полягає сутність професійно-орієнтованого навчання.

Професійно-орієнтоване навчання – це навчання, засноване на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, що диктуються особливостями майбутньої професії або спеціальності. Термін «професійно-орієнтоване навчання» живається для позначення процесу викладання іноземної мови в немовному вузі, орієнтованого на читання літератури за фахом, вивчення професійної лексики й термінології, а останнім часом і на спілкування у сфері професійної діяльності.

Сутність професійно-орієнтованого навчання в царині іноземної мови полягає в поєднанні мовного навчання зі спеціальними дисциплінами з метою отримання студентом додаткових професійних знань і формування професійно значущих якостей особистості [1]. Підготовка фахівців у вузах полягає у формуванні комунікативних умінь, які б уможливили налагоджування й підтримання професійних контактів іноземною мовою в різних сферах і ситуаціях. Значною мірою це стосується студентів творчих вузів, які часто опиняються в ситуаціях, коли вміння спілкуватися іноземною мовою є особливо важливим. Наприклад, при організації та проведенні виставок за кордоном, написанні концепцій для робіт, спілкуванні з іноземними замовниками, налагодженні контактів з меценатами, кураторами виставок і вернісажів тощо.

Отже, для того, аби студенти могли застосувати знання, здобуті на уроках іноземної мови, у подальшій професійній діяльності, виникає потреба внесення професійно-орієнтованих змін у справу викладання іноземної мови в немовних вузах. Викладачеві необхідно сформулювати прагнення і здатність майбутнього фахівця володіти іноземною мовою через участь у професійно значущих мовних подіях різних типів, у різних режимах, реєстрах, формах, стилях, типах і жанрах професійно орієнтованої мовленнєвої діяльності.

Треба зазначити, що іноземна мова стає засобом підвищення рівня знань у рамках спеціальності та формування професійної спрямованості студента. Сьогодні іноземна мова зі спеціальності все більше перетворюється на мову для спеціальності. З огляду на це для широкого кола фахівців стає вже недо-

статнім знати іноземну мову назагал – сучасному професіоналові не обійтися без володіння мовою на певному практично-фаховому рівні. А отже, необхідні конкретизація і актуалізація мети професійно-орієнтованого викладання і вивчення студентом іноземної мови. Метою є врахування спрямованості на формування здатності до професійного спілкування в полікультурному просторі і зосередженні саме на професійно-діловій складовій вивчення іноземної мови. У сфері професійної діяльності дуже багато залежить від умінь реалізувати себе через спілкування: встановити ділові відносини; повідомити і роз'яснити свої думки й припущення; адекватно зрозуміти своїх колег, керівників і підлеглих; конструктивно вирішити конфлікт. Випускник освітнього закладу повинен мати високий рівень комунікативної компетентності, який дозволяв би йому вільно користуватися іноземною мовою для виконання поточних завдань, а також для свого безперервного професійного зростання, забезпечення вищого рівня власних досягнень.

Метою навчання іноземних мов у непрофільних вузах є досягнення рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності. Забезпечувати, аби студент оволодів іноземною мовою взагалі – то лише одна зі складових професійно-орієнтованого викладання предмета. Адже професійно орієнтований метод передбачає, що іноземна мова повинна стати не тільки об'єктом засвоєння, але й засобом розвитку професійних умінь. Це передбачає розширення поняття професійної орієнтованості навчання іноземної мови, яке включає ще один компонент – професійно-орієнтовану спрямованість змісту навчального матеріалу. Професійно-орієнтоване навчання передбачає професійну спрямованість не тільки змісту навчальних матеріалів, але й тієї діяльності, котра передбачає застосування методів та прийомів, які дозволяють формувати професійні уміння Перш за все, професійна спрямованість такої діяльності вимагає забезпечення пов'язаності дисципліни «іноземна мова» з профілюючими дисциплінами. По-друге, ця професійна спрямованість ставить перед викладачем іноземної мови завдання – на основі міжпредметних зв'язків навчити майбутнього фахівця використовувати іноземну мову як засіб систематичного поповнення своїх професійних знань, а також як засіб формування професійних умінь і навичок. По-третє, ця спрямованість дає змогу використовувати форми та методи навчання, здатні забезпечити формування необхідних професійних умінь і навичок у майбутнього фахівця [3].

Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови на немовних факультетах вузів вимагає нового підходу ще й до формування змісту. Цей зміст повинен бути орієнтованим на останні досягнення в тій чи іншій сфері людської та професійної діяльності, своєчасно відображати наукові досягнення у сферах, що мають безпосередній стосунок до професійних інтересів студентів, і в такий спосіб забезпечувати цим студентам можливість для професійного зростання.

З огляду на сказане вище буде правомірним розглядати зміст викладання іноземної мови на немовних факультетах вузів як сукупність того, що студенти повинні засвоїти в процесі навчання, аби якість і рівень володін-

ня іноземною мовою відповідали їхнім запитам і цілям, а також цілям та завданням даного рівня навчання. Така сукупність засвоєного матеріалу сприятиме різнобічному й цілісному формуванню особистості студента, підготовки його до майбутньої професійної діяльності.

У зміст навчання з такого предмета, як іноземна мова, необхідно включати: сфери комунікативної діяльності, теми і ситуації, мовні дії і мовний матеріал, що враховують професійну спрямованість студентів; мовний матеріал загального плану (фонетичний, лексичний, граматичний, орфографічний), правила його оформлення і навички оперування ним; комплекс спеціальних (мовних) умінь, що характеризують рівень практичного оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування, у тому числі в ситуаціях професійного і ділового спілкування, спільної виробничої та наукової роботи; систему знань про національно-культурні особливості та реалії країни, мова якої вивчається.

У контексті викладання іноземних мов необхідно знайомити студентів з культурою, звичаями, традиціями і нормами поведінки інших народів. Із цією метою на уроках іноземної мови у нашому вузі використовуються сучасні іноземні підручники, в котрих подається багато культурологічної за характером інформації про країну, мова якої вивчається. Введення подібних елементів у процес навчання сприяє підготуванню студентів до ефективних міжкультурних контактів на рівні повсякденного міжособистісного спілкування. Численні дослідження вчених показали, що особистісна орієнтація освітнього процесу, котра передбачає тісну взаємодію викладача і студента, стимулює формування професійно-діяльнісної компетентності цього останнього. Таким чином, необхідно забезпечити педагогічні умови, що сприяють формуванню й підтримуванню у майбутніх фахівців стійкого інтересу до вивчення іноземної мови.

Процес мовної підготовки доцільно починати з прищеплення студентам початкових знань і навичок у рамках іноземної мови: її фонетичного, граматичного ладу, правил і найбільш уживаних одиниць лексики. Однак уже на даному етапі можна говорити про активне використання комунікативного методу, який буде спрямований на розвиток комунікативних навичок, що дозволяють реалізувати ряд необхідних у повсякденному спілкуванні інтенцій: знайомитися, представлятися, вибачитися, нагадувати, змінювати тему (напрямок) бесіди, завершувати розмову, запитувати й повідомляти інформацію: ставити запитання, повідомляти про факт або подію тощо.

Усвідомлюючи, що знання й кваліфікація стають пріоритетними цінностями в житті людини в умовах сучасного суспільства, фахівець повинен прагнути бути в курсі розвитку своєї професійної галузі, а для цього не завжди достатньо володіти інформацією, що доступна рідною мовою. Так, для студентів творчих факультетів важливо стежити за світовими трендами в мистецтві та архітектурі, щоб у своїй творчості не відставати від світових тенденцій. Оскільки більшість нової інформації можна знайти саме іноземною мовою, для студента важливо вміти орієнтуватися в інформаційному просторі і працювати з іноземними джерелами. Для цього він повинен мати достатній запас професійної лексики, а також вміти знаходити та

виділяти для себе в тексті основну інформацію, щоб потім застосувати її у власній діяльності.

Як зазначалося вище, фахівець має не лише володіти навичками читання та письма, але й бути готовим до спілкування з іноземцями. Вирішуючи комунікативне завдання за допомогою іноземної мови, сучасний фахівець не може задовольнятися набором мовних штампів та елементарних навичок перекладу. В рамках вербального процесу фахівець повинен вміти вислухати і зрозуміти співрозмовника, аргументовано висловити свою позицію, спростувати або довести той чи інший факт, формулюючи при цьому свої ідеї чітко та логічно. Користуючись мовою як засобом, фахівець вирішує конкретні комунікативні завдання в рамках своєї професійної компетентності. У зв'язку з цим комунікативний підхід до навчання студентів немовних вузів з такого предмета як іноземна мова сприяє формуванню комунікативної компетентності студента як ключової професійної риси, впливає на його світогляд, систему цінностей, вміння висловлювати думки. Набуваючи комунікативної компетентності, студент досягає найвищого ступеня автономності в організації своєї майбутньої діяльності, забезпечивши собі тим самим перший крок до успіху.

Підготовка фахівців у вузах полягає в формуванні таких комунікативних умінь, які б уможливили налагоджування й підтримування професійних контактів іноземною мовою в різних сферах і ситуаціях. Сфера спілкування – сукупність однорідних комунікативних ситуацій, що характеризуються однотипністю мовленнєвого стимулу, відносинами між комунікантами і обстановкою спілкування [2]. Іншомовне спілкування може відбуватися як в офіційній, так і неофіційній формах, під час індивідуальних і групових контактів, при обговоренні договорів, проектів, у процесі складання ділових листів, написання концепції до робіт сучасного мистецтва, організації виставок за кордоном тощо.

Іноземна мова є ефективним засобом професійної та соціальної орієнтації й несе великий потенціал для професійного розвитку студентів. Для реалізації цього потенціалу необхідно дотримуватися таких умов: чітке формулювання цілей мовленнєвої діяльності; соціальна і професійна спрямованість цієї діяльності; формування у студентів уміння творчо підходити до вирішення завдань; сприятливий психологічний клімат у навчальному колективі.

Беручи до уваги викладене вище, можна виділити структурні елементи змістовного компонента моделі професійно-орієнтованого навчання іноземної мови – комунікативні уміння з усіх видів мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання, читання та писання на основі загальної і професійної лексики.

Кінцевою метою професійно-орієнтованого навчання діалогічної мови є розвиток умінь вести бесіду, цілеспрямовано обмінюватися інформацією професійного характеру на певну тему. Навчання в царині монологічного мовлення полягає у формуванні спроможності виголошувати монологи різного призначення: інформаційні повідомлення професійного характеру, виступати з доповідями, робити виступи в ході дискусії, а також вести обговорення іншого роду – з попередньою підготовкою або без неї. Навчання в царині аудіювання полягає у формуванні спроможності сприймати й розумі-

ти висловлювання співрозмовника, котрі виголошуються іноземною мовою в монологічній формі або в процесі діалогу у низці реальних ситуацій.

Навчання в царині читання полягає у формуванні спроможності прочитувати й розуміти публікації, створені у різних функціональних стилях і жанрах – зокрема, тексти спеціальної літератури.

Навчання в царині письма полягає в формуванні комунікативної компетенції, необхідної для професійного письмового спілкування – проявами, що засвідчують таку компетенцію, є сформовані навички реферативного викладу, анотування, а також перекладу текстів професійної тематики з іноземної мови на українську й навпаки. Слід зазначити, що професійно-орієнтоване навчання іноземної мови в немовних навчальних закладах потребує новітнього підходу до справи добору навчальних матеріалів. Ці матеріали мають бути сучасними, відображувати нові досягнення науки і техніки, і, безперечно, бути орієнтованими на спеціальність студентів – адже головним джерелом вивчення іноземної мови професійного спрямування були й лишаються аутентичні матеріали, тобто тексти за фахом. Базою, де можна знайти безліч цікавих та корисних матеріалів для того, аби допомогти студентам краще осягнути суть своєї спеціальності, оволодіти професійною термінологією, навчитися проводити наукові дискусії, є мережа Інтернет – до всього, вона спроможна дати ще й потужну мотивацію до вивчення іноземної мови. Можна залучати й самих студентів до пошуку конкретної інформації в мережі Інтернет з метою подальшого її обговорення в аудиторії або використання для доповіді чи презентації. Приміром, для студентів творчих спеціальностей важливо, що в Інтернеті вони можуть знайти інформацію про всіх тих видатних і навіть маловідомих, але самобутніх митців з-за кордону, котрі тим або іншим чином вплинули на розвиток мистецтва загалом або його конкретної течії. Інтернет, зокрема, дозволяє знайомитися з роботами закордонних митців незалежно від того, в якому жанрі візуального мистецтва вони працюють.

Традиційно навчання іноземної мови в немовному вузі було орієнтоване на читання й переклад спеціальних текстів, а також вивчення проблем синтаксису наукового стилю – така зорієнтованість визначалася стандартною освітньою програмою. В рамках іншомовної підготовки необхідно враховувати специфіку майбутньої професійної діяльності студентів. Для ефективної підготовки випускників вузу до професійної діяльності в умовах міжкультурної взаємодії повинна бути розроблена комплексна програма навчання, у якій би враховувалися міждисциплінарні зв'язки. Викладання іноземних мов як процес повинне відбуватися з прив'язкою до програм спеціальних дисциплін і включати в себе елементи професійної діяльності, професійної освіти і ситуації професійного спілкування. У цьому разі рівень мотивації студентів до вивчення іноземних мов зростає, а внаслідок цього підвищиться результативність їхнього навчання. Саме тому на уроках іноземної мови в нашому вузі використовуються підручники з професійно-орієнтованими текстами, які містять професійну лексику й пов'язані з історією мистецтв та іншими предметами зі спеціальності, що викладаються у вузі – такий підхід зміцнює міждисциплінарні зв'язки, під-

вищує зацікавленість студентів у предметі, а також посилює навчальну мотивацію.

Завдяки щойно зазначеному підходові студенти творчих факультетів не лише вивчають граматику, лексику та фонетику, але й розвивають комунікативні навички, читають тексти, пов'язані зі спеціальністю, і все це із тим, аби надалі застосовувати знання, здобуті на уроках іноземної мови, у власній професійній діяльності. Аби досягнути найкращих результатів, викладач має враховувати не лише всі викладені вище рекомендації з навчання, ґрунтованого на професійно-орієнтованому підході, але й психологічні особливості студентів творчих факультетів.

Треба, приміром, пам'ятати, що студент творчої спеціальності, не поспішатиме залишити все, чим він зайнятий на даний момент і переключитись на те, до чого його закликають. Особливістю студентів, що присвятили себе вивченню творчої спеціальності, є те, що вони перебувають у «полоні» цікавих завдань. Тобто вони воліють займатись тільки тим, що їм цікаво. Їм дуже складно тривалий час виконувати яєсь теоретичне завдання, пов'язане з опрацюванням «нудних», як їм здається, фактів. Вони прагнуть виконувати творчі завдання, де мають змогу додати щось від себе. Для них дуже важливим елементом є творчість. Якщо ж вони не мають можливості виразити себе у процесі навчання, то втрачають інтерес і працюють без ентузіазму. Для мотивації таких студентів до навчання важливим фактором є сам процес навчання і його форма. Як правило, таким людям не завжди психологічно комфортним буває вписуватись у загальноприйняті правила навчання, навчатися за стандартним графіком. Однією з характерних рис таких студентів є багата уява, тому в них не виникає проблем із тим, аби вигадувати для себе нові шляхи подолання складнощів завдання у процесі роботи над ним. Чим складнішим є завдання, тим цікавіше з ним працювати студентові творчої спеціальності і тим більшою буде ймовірність досягнення позитивного результату в його вирішенні. Однією з переваг, що притаманна студентові творчої спеціальності, є здатність мотивувати себе самого. Саме ці, вищезазначені фактори й виступають у ролі внутрішніх мотивів таких студентів. Ще однією рушійною силою є змагальний мотив. Студенти мистецького профілю, як і всі творчі люди, прагнуть визнання — вони бажають, аби їхню працю гідно оцінили. Якщо в одній групі одночасно навчається велика кількість талановитих студентів, і кожен з-поміж них прагне визнання, виникає певна конкуренція, котра стимулює розвиток творчої особистості і спонукає студента дбати про результат свого навчання.

Отже, професійно-орієнтований підхід — це той, згідно з яким студента навчають іноземної мови, беручи до уваги як особливості його майбутньої спеціальності або професії, так і його психологічні особливості як представника певної категорії студентства — в нашому разі це особливості, спричинені творчим характером і самого навчання в царині мистецьких дисциплін, і творчою натурою студентів, що є реципієнтами цього навчання. Розглядаючи іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця, можна зазначити, що при вивченні

професійно-орієнтованого мовного матеріалу встановлюється двосторонній зв'язок між прагненням студента отримати спеціальні знання і успішністю оволодіння мовою.

1. Закон України про вищу освіту (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 20, ст.134), стаття 12 – Державний стандарт вищої освіти (Електронний ресурс) – режим доступу – <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2984>
2. Образцов П. И. Проектирование и конструирование профессионально-ориентированной технологии обучения / П. И. Образцов, А. И. Ахулкова, О. Ф. Черниченко. – Орел, 2005. – 61 с.
3. Калмыкова Л. И. К вопросу обучения монологическому высказыванию /Л. И. Калмыкова // Профессионально-ориентированное взаимосвязанное обучение всем видам иноязычной речевой деятельности в неязыковом вузе. – Пермь, 1986. – 204 с.
4. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному языку: пособие для учителя. – М: АРКТИ Глосса, 2000. – 165 с.
5. Покушалова Л. В. Обучение профессионально ориентированному языку в техническом вузе [Текст] /Л. В. Покушалова, Л. Т. Серебрякова // Молодой ученый. – 2012. – № 5. – С. 305–307.
6. Александрова В. В. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови / В. В. Александрова // Іншомовний аспект підготовки фахівців для органів внутрішніх справ України: Матеріали міжнар. практ. конф., Харків, 20–21 травня 1999 / Ун-т внутр. справ. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1999. – С. 11–14.
7. Колкова М. К. Совершенствование и обновление образовательного процесса подготовки преподавателя иностранного языка / М. К. Колкова // Языковое образование в вузе: метод. пособие для преп. высш. шк., аспирантов и студентов. – СПб.: КАРО, 2005 – 160 с.

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ТВОРЧЕСКИХ ВУЗАХ

Виктория Скрыбка

Аннотация. В статье рассмотрены современные методы профессионально-ориентированного обучения иностранному языку и их значение, важность и практическое применение на примере преподавания иностранного языка в творческом вузе.

Ключевые слова: профессионально-ориентированное обучение, иностранный язык, учебный процесс, методы преподавания, студенты творческих вузов.

PECULIARITIES OF PROFESSIONALLY-ORIENTED TEACHING OF FOREIGN LANGUAGE AT ART UNIVERSITY

Viktoria Skrybka

Annotation. This article is dedicated to modern methods of professionally-oriented foreign language teaching and its meaning, importance and practical application taking as an example foreign language teaching in art university.

Keywords: professionally-oriented education, foreign language, learning process, teaching methods, students of art universities.